

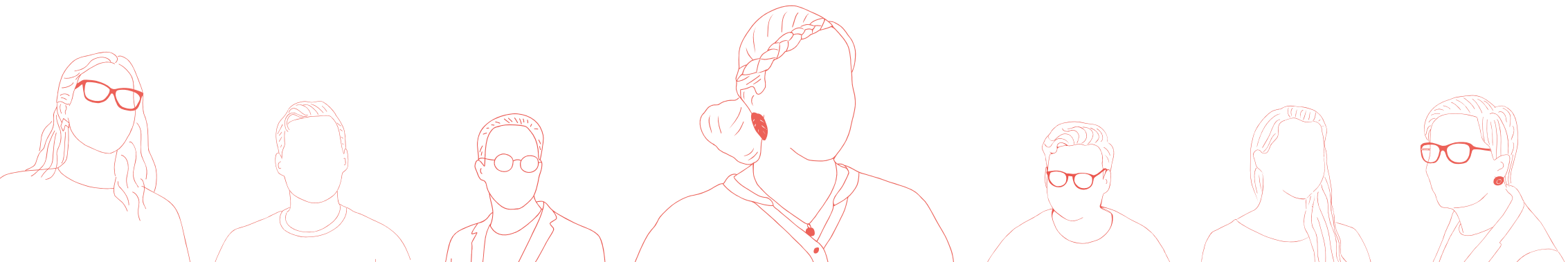

HYVIS – HYVÄN ELÄMÄN JÄLJILLÄ

Opaskirja kuntien hyvinvointityön tueksi

HYVIS-oppaan julkistamistilaisuus

28.9.2021

Mitä tarvitaan?

Monimuotoista ja käyttökelpoista
tietoa hyvinvoinnin sisällöistä,
tavoitteista ja vaikuttavuudesta

Tavoitteet

- Nostaa huomion keskipisteeseen siirtyminen kestäväään yhteiskuntaan ja toimijuus: miten muutos toteutetaan niin, että samalla edistetään asukkaiden hyvinvointia sekä yhteisöjen ja yritysten toimintaedellytyksiä?
- Monipuolistaa keskustelua supistumisesta ja erityisesti mittareista liittyen supistuvien alueiden tulevaisuuteen
- Tarjota välineitä vaikuttavalle vuoropuhelulle

HYVIS-sanastoa: 2 punaista lankaa

1) HYVINVOINTI JA HYVÄ ELÄMÄ ILMIONÄ

- Elinvoima = aluetaloustieteen määritelmien mukaan elinvoima muodostuu sijainnin (esim., etäisyys keskuksista), inhimillisen pääoman (tekijät, jotka houkuttelevat työvoimaa ja tukevat tuottavuuden kasvua) ja sosiaalisen pääoman (esim. avoimuus erilaisuudelle ja yrittäjäyys) kokonaisuudesta, jonka seurauksena syntyy alueellista hyvinvointia ja kasvua (esim. Jauhiainen & Huovari 2013, 12). Aluekehityksen monitieteisemmässä tulkinnassa elinvoiman tekijöissä vaikuttavat enenevässä määrin laadulliset tekijät määrällisten sijaan (esim. Aro 2016, 2017 ja 2020) ja kasvun rinnalla on tarkastelussa yhä useammin kestävä kasvu.
- Hyvinvointi (Welfare, Well-being) = ihmisten kokema hyvinvointi, joka voi koostua paitsi taloudellisesta hyvinvoinnista, myös muista ihmissuhteisiin, elämän ja ympäristön laatuun jne. liittyvistä tekijöistä. Hyvinvointikäsitteen kautta voidaan myös määritellä, mitä ihminen keskimäärin tarvitsee voidakseen hyvin.
- Hyvä elämä (good life) = hankkeen näkökulmat yhteen kokoava yläkäsite, jolla kuvataan sosiaalisesti kestävä kehityksen tavoitetilaa ja olemusta. Filosofian historiasta tutun ”hyvän elämän” ideaalin kanssa yhteistä on sosiaalisuus ja läheinen suhde onnellisuuteen ja merkityksellisyyteen, jonka edellytyksiä ovat perustarpeiden täyttäminen, turvallisuus ja merkityksellisyys
- Osallisuus = vapaus toimia ja toteuttaa itseään osana yhteisöä, näin omaa hyvinvointiaan edistäen ja myös voimavarojen jakamiseen ja käyttämiseen osallistuen. Näin toimien yksilö kykenee kiinnittymään hyvinvoinnin lähteisiin ja saavuttaa vapaus tavoitella itsensä, yhteisönsä tai yhteiskunnan arvostamia asioita (Isola 2017)
- Toimijuus = kyky ja vapaus tehdä omaa toimintaansa koskevia valintoja ja toteuttaa itseään, riippumatta ulkoisista tekijöistä

HYVIS-sanastoa: 2 punaista lankaa

2) TIEDOLLA JOHTAMINEN JA MITTAROINTI

- Hyvinvointitalous = "wellbeing economy" eli hyvinvoinnin talous / hyvinvointitalous, jossa viitataan sellaisten talouden ja yhteiskunnan lähestymistapojen joukkoon, jossa toiminnan päämäärä on ihmisten hyvinvoinnin tukeminen ja hyvän elämän edellytysten vahvistaminen sekä turvaaminen ja joissa perinteinen kasvulähtöisen talouden keskeinen mittari BKT pyritään korvaamaan hyvinvoinnin mittar(e)illa
- Indikaattori (indicator) = "osoitin", joka ilmaisee jonkin ilmiön tilaa tai kehitystä karkealla tasolla tai epäsuorasti. Käytetään usein kuvaamaan ilmiötä, jota ei suoraan kyetä mittaamaan. Tarkkojen absoluuttisten numeroarvojen sijaan indikaattorilla ilmaistaan nimenomaan kehityksessä tapahtunutta muutosta.
- Mittari (measure) = tunnusluku, johon on tiivistetty (eli aggregoitu) tietoaineisto yhdeksi tunnusluvuksi. Mittareita käytetään usein kuvaamaan ilmiötä aikasarjoina. Mittarille ominaista on absoluuttisten numeroarvojen ja muutosten ilmaisemisen. Tietoa kokoavasta mittarista käytetään myös joskus nimitystä aggregaatti-indikaattori, jolla viitataan sen tietoa kokoavaan ominaisuuteen.
- Indeksi = tiettyä ilmiötä kuvaava yksi luku, jonka saamat arvot on skaalattu tietylle välille, esimerkiksi nolasta (0) yhteen (1) tai sataan (100). Hyvinvoinnin mittaamisessa indeksi voi olla usean eri indikaattorin tiedot kokoava suhdeluku, joka pyrkii kuvaamaan laajempaa yhteiskunnallista ilmiötä tai kehityskulkua. Kertoo muutoksen suunnasta suhteessa esimerkiksi valittuun perusvuoteen.

(Lähde: Hoffren, Lemmettyinen & Pitkä (2010): [Esiselvitys hyvinvointiindikaattoreista, Mittareiden vertailu ja kehittämiskohteet](#), Sitran selvityksiä 32/2010). (Hoffren, Lemmettyinen & Pitkä (2010): [Esiselvitys hyvinvointiindikaattoreista, Mittareiden vertailu ja kehittämiskohteet](#), Sitran selvityksiä 32/2010).

Hyvä elämä tutkimuksen ja yhteiskuntapolitiikan agendalla

Hyvä elämä tiedolla johtamisessa

Agenda 2030

Elinvoima
Kestävä kehitys
Kestävä
hyvinvointi
Kestävä kasvu

Hyvinvointikunta 2.0

Ilmiö-
lähtöisyys,
keskinäis-
riippuvuuksien
tunnistaminen

Onnellisuus,
elämän laatu

Hyvinvointi

Osallisuus

Turvallisuus

Toimijuu
s

Hyvä elämä

Merkityksellisyys

Resilienssi

Perustarpeiden täyttyminen

Terveysten
edistäminen

Hyvinvointitalous

Donitsimalli

(ekologinen kantokyky)

Toimintavalmiusteoria

Hedonistiset teoriat, haluteoriat ja
objektiivinen lista -teoriat

Alueellinen supistuminen ja
älykäs sopeutuminen

Tiedolla johtaminen

Vaikuttavuus-
ohjaus
Monialainen
hyte

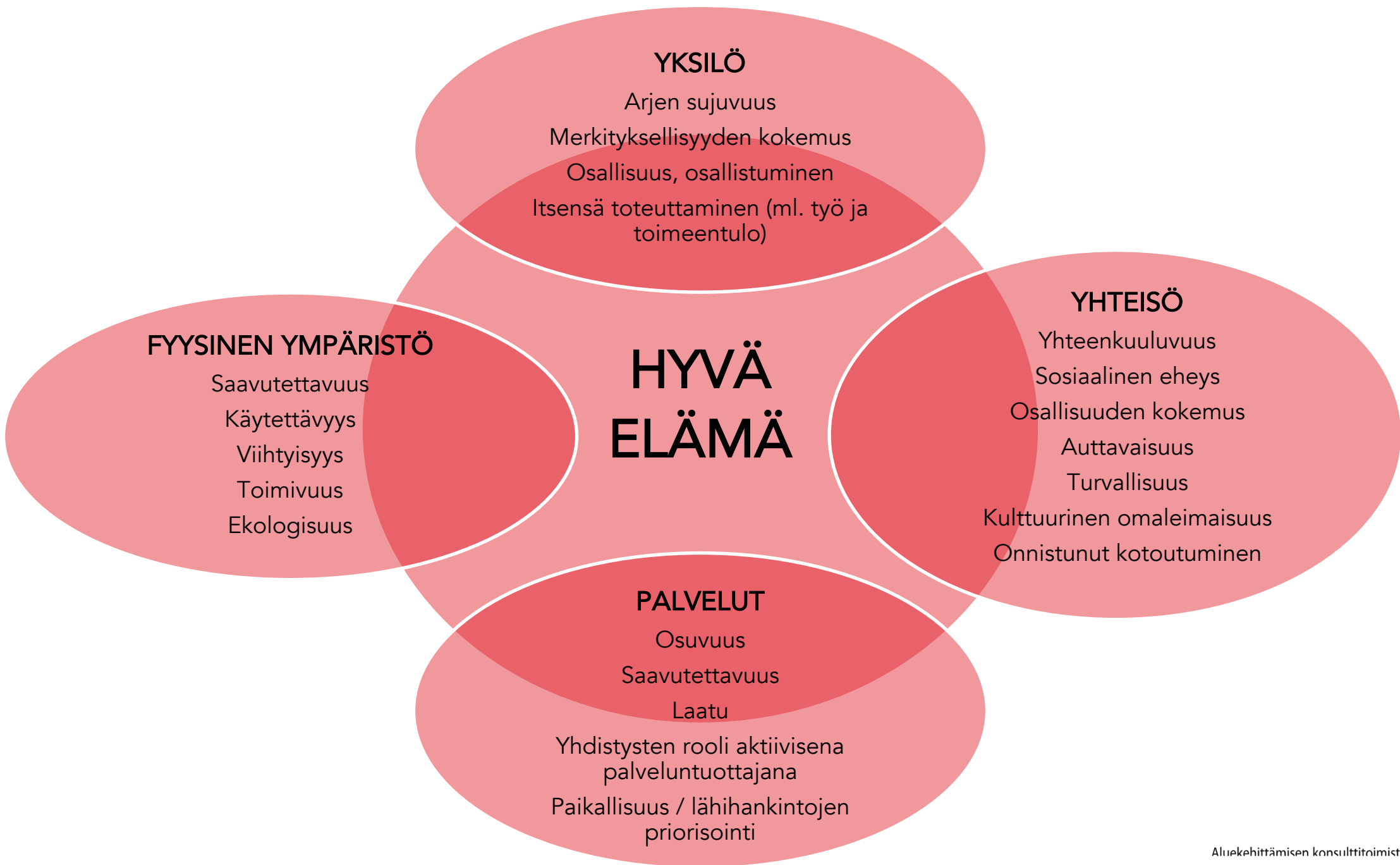
Hyvinvointi-
suunnitelma

Hyvä elämä

Kuntastrategia

Seuranta-
järjestelmä
(indeksi,
indikaattori, mittari)

Kuntastrategioiden analyysissa tarkastelussa hyvinvoinnin teemat ja mittarit

Miten kuntastrategia-analyysi toteutettiin?

- Analysoitiin Manner-Suomen kuntastrategiat kesällä 2020
  - 294 kuntaa, joista aineistossa kuntastrategiat 293 kunnasta (1 kunta, jossa ei laadittu kuntastrategiaa)
- Tutkimuskysymysten ja HYVIS -osa-alueiden pohjalta muodostettiin analyysikehikko:
  - Muuttoliike ja väestönkehitys, työpaikkakehitys, syntyvyys, supistuminen, kylätoiminta, resilienssi/muutosjoustavuus, indikaattorit
  - Elinvoima, asukkaiden riittävän toimeentulon turvaaminen, asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, oppimismahdollisuuksien laatu ja tasa-arvo, sukupuolten välinen tasa-arvo, eriarvoisuuden vähentäminen, turvallisuus, osallisuus, kestävyys, indikaattorit
  - Kausiasukkaat, monipaikkaisuus
  - Avainsanahaku: Hyvä elämä, merkityksellisyys, yhteenkuuluvuus, sosiaalinen eheys, saavutettavuus, tulevaisuus, ennakointi, kilpailukyky, kaavoitus, onnellisuus

Strategioissa usein esiintyvät teemat

- **Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen**

- Useimmiten asukkaiden hyvinvoinnin edistämisen yhteydessä puhutaan kuntalaisen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista, johon liitetään kuntalaisen yleinen terveys ja hyvinvointi, laadukkaat ja monipuoliset palvelut, sujuva arki, viihtyisä ympäristö sekä yhteisöllisyys ja osallisuus. Tämän lisäksi osassa strategioista hyvinvoinnin kohdalla puhutaan myös työllisyydestä, mutta yleisesti tämä teema nousee enemmän esiin elinvoimaa käsiteltäessä.

*“Haluamme mahdollistaa nimenomaan arjen hyvinvoinnin perustan, jolle ihmiset voivat omatoimisesti ja yhdessä tuoda myös juhlaa.”
(Keuruu)*

- **Osallisuus**

- Useimmiten määritelty kuntalaisten aktiivisuudeksi ja vaikutusmahdollisuuksien moninaisuudeksi.

*“Tapaamme asukkaitamme luontevissa yhteyksissä ja kuulemme heitä erilaisissa avoimissa tilaisuuksissa heille tärkeissä asioissa.”
(Kemiönsaari)*

- **Elinvoima**

- Useimmiten elinvoima liitetään kilpailukykyyn, elinkeinoelämään, elinkeinopolitiikkaan ja yritysmuutoksiin, mutta toisinaan myös talouteen, henkilöstöön, kaupunkirakentamiseen, markkinointiin ja yhteistyöhön. Poikkeustapauksissa myös yhteisöllisyyteen, esim. elinvoimaisiin kyliin.

*“Panostamme uudistamaan elinvoimapolitiikkaan ja tuemme yritystoiminnan kasvua.”
(Kajaani)*

Strategioissa harvoin esiintyvät teemat

- **Supistuminen**
  - Vain muutamassa strategiassa mainittiin supistumisen käsite. Näissä strategioissa supistumisella viitataan kuntapalveluihin liittyvien toimintojen supistamiseen ja talouden verokertymän supistumiseen.
  - Kolmannes strategioista kuitenkin tunnisti supistumisen piirteitä, jotka tulivat ilmi toimintaympäristössä tai swot-analysissä (väestönkehitys, työpaikkakehitys, palveluiden väheneminen, taloudelliset haasteet, kylien hiipuminen)
- **Monipaikkaisuus**
  - Muutamassa: Tulevaisuuteen vaikuttava tekijä, mahdollisuus, monipaikkaisuuden edistäminen
- **Sosiaalinen näkökulma jää suhteellisen vähäiseksi strategioissa**
- **Asukkaiden riittävän toimeentulon turvaaminen**
  - Aihetta käsitellään hyvin yleisellä tasolla kuntalaisten toimeentulon mahdollistamisena ja elinolojen edistämisenä
- **Eriarvoisuuden vähentäminen**
  - Aihetta käsitellään hyvin yleisellä tasolla: eriarvoistumiskehitys uhkana, eriarvoistumisen ehkäisy, hyvinvointi- ja terveyserojen pienentäminen, lasten ja nuorten eriarvoistumisen ehkäisy (tasapuoliset oppimis- ja harrastusmahdollisuudet, osallisuus)
- **Sukupuolten välinen tasa-arvo**
  - Mainintana henkilöstöpolitiikassa tai arvoissa. Useammassa strategiassa käsitellään tasa-arvoa, tasavertaisuutta tai yhdenvertaisuutta yleisemmällä tasolla, ei nimenomaan sukupuolten välisenä tasa-arvona.

“Työllistyminen parantaa yksilön hyvinvointia ja toimeentuloa, tuo hyötyä yritystoiminnalle ja toisaalta vähentää esimerkiksi sosiaalipalvelujen käyttöä.”
(Kuopio)

“Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen korostuu - haasteena eriarvoisuuden kasvu.”
(Ympäristön muutostekijät, Mäntsälä)

Hyvä elämä kuntastrategioissa

- Hyvä elämä
  - Noin neljännes kunnista mainitsi strategiassaan hyvän elämän. Useammassa mainittu hyvän elämän edellytykset, joita ei kuitenkaan ole välttämättä avattu sen tarkemmin.
- Hyvän elämän yhteydessä puhutaan mm.
  - Arki
  - Ympäristö ja turvallisuus
  - Palvelut
  - Hyvinvointi
  - Kaikki asukkaat
  - Hyvän elämän kokonaisvaltaisuus
  - Hyvälle elämälle ei strategioissa määritellä omia mittareita (paitsi elämänlaatunsa hyväksi tuntevat yli 60 %, Toivakka). Mittarit liittyvät jo edellä mainittuihin hyvinvointiin, osallisuuteen, elinvoimaan, työhön, väestöön.

“Oikea-aikaisella ja ennakoivalla tuella vahvistamme kuntalaisten hyvää elämää.”

(Jämsä)

“Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa”

(Kajaani)

“Hyvää elämää ilmentävät terveys, alueen elinvoima ja arjen rikkaus.”

(Kuopio)

“Täällä eletään hyvää elämää kaikissa kuntamme osissa.”

(Kristiinankaupunki)

Hyvinvointi ei useimmiten ole
edelleenkään kuntastrategian ydintä,
vaan on useimmiten "ulkoistettu"
hyvinvointikertomukseen

Hyvinvointi: näkykö mittareissa ja tunnistavatko haastatellut viranhaltijat nämä?

- Mittareita ei useinkaan ole tai niitä ei hahmoteta kuntastrategioissa, hyvinvointikertomuksessa useimmiten (jopa kolminumeroinen luku).
- HYVIS-mittareita ei haastatteluissa koeta kovin vahvasti olevan toistaiseksi kuntastrategioissa mukana, joitakin poikkeuksiakin on: KOETTU TERVEYS JA HYVINVOINTI JA HYVINVOINTIKERTOMUKSEN MITTARIT (esim. Keuruu, Kemiönsaari ja Kuopio), Valtakunnalliset seurannat ja mittarit (esim. THL ja STM, Mäntsälä)
- ! Hyvinvointikertomukset painottavat usein terveyttä ja hyvinvointia (tai sairautta ja pahoinvointia) suhteessa esimerkiksi koettuun hyvinvointiin tai sosiaaliseen hyvinvointiin.

Elinvoima kiteytyy perinteisiin
mittareihin: väestö ja uudet
yritykset

Elinvoima

- Useimmiten elinvoima = muuttoliike ja uusien yritysten määrä
- Kuopiossa otettu erityisen vahva etukeno suhteessa hyvinvointitalouteen eli lähdetään siitä, että elinvoima, talous ja hyvinvointi eivät ole toisilleen vastakkaisia.
- Kemiönsaarella kiinnostavaa elinkeinoelämän vaikutusarvioinnin malli ja vapaa-ajan asukkaiden huomiointi.
- PS. KIINNOSTAVAA! Strategiavalmistelu vaihtelee pragmaattisesta virkamiesvalmistelusta laajaan osallistamiseen, osallistavuus erityisesti Kotka, Kemiönsaari, Kuopio ja Lapinjärvi. Kotkan prosessi koettu poikkeuksellisen onnistuneeksi ja osallistavaksi, ja kuntastrategia oli ehdolla vuoden strategiateoksi.

Yhdistykset ja yhteisöllisyys
korostuvat erityisesti
dialogeissa, vähemmän
mittareissa

Yhdistykset / 3. sektori

- Yhdistysten roolia ja mukanaoloa on lisätty palvelujen tuottajana ja käyttäjänä (mm. Jämsä, Kemiönsaari, Lapinjärvi)
- Kunnan tiloja tarjotaan yhdistyksille tilankäytön tehostamiseksi. (Kemiönsaari)
- Kotkalla palvelulupaus "Kehitämme yhteisöllisyyttä tukevia toimintamalleja yhdistyksille, ryhmille ja alueille mm. kaupunkilaisten ideoita ja toimintaa sekä opiskelijoiden liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksia tukien"
- 3. sektori (ja 4.sektori!) voi olla jatkossa ratkaiseva, hyvinvointialueiden jälkeisen tilanteen kuntien vetovoimaa ja elinvoimaa uudelleen määriteltäessä
- HYVIS-kunnista esim. Mäntsälä, jossa palvelutuottajina / kumppanina toimivien 3. sektorin toimijoiden määrä vuosittain sekä yhteistyöverkoston palautteet (järjestöt, TYP) kuntastrategian mittareita.

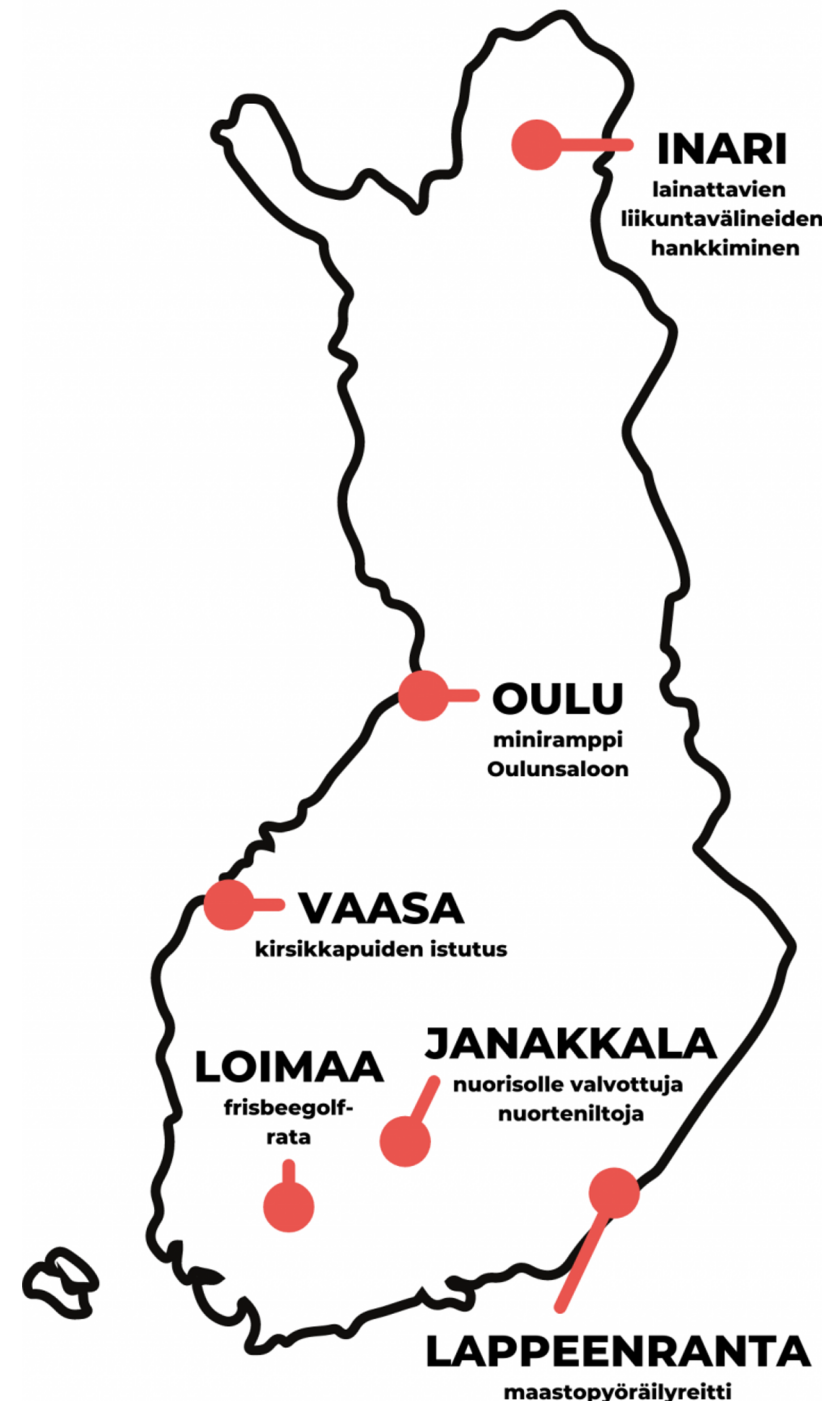
Osallisuus ja osallistava budjetointi

Osallistuva budjetointi vakiintuu kuntakentällä

- Kunnat ovat jo vuosikymmeniä järjestäneet kuulemistilaisuuksia, tukeneet aloitekanavia, keränneet ideoita ja järjestäneet tarvittaessa kunnallisia kansanäänestyksiä. Kuntavaaleissa äänestysprosentti on laskenut.
- Brazilian Porto Alegresta liikkeelle lähtenyt sosiaalinen innovaatio on saapunut Suomeen, ottaa asemaansa kuntakentällä. Siirtyykö hyvinvointialueille myös?
- Osallistuva budjetointi vahvistaa kuntalaisten kiinnostusta ja osaamista yhteisiin varoihin. Tuo avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Idealla on määräraja ja vastuutaho. Uskottava ja avoin prosessi.
- HYVIS-kumppanikunnista **Kotka** toteuttaa osbu:n kokeilua: Viisi kaupunginosaa sai 15 000 euron määrärahan. Ideoita tuli 300 → niitä käsiteltiin alueellisissa työpajoissa → 33 ideaa äänestysvaiheeseen → 12 ideaa eteni toteutukseen.

- Osallistuvalla budjetoinnilla kunnat toteuttavat kuntalain pykälää 22, jossa todetaan muun muassa, että kuntalaisten osallistumista voidaan edistää järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun.
- Tyypillisesti osallistuvan budjetoinnin summat ovat pienillä ja keskisuurilla kunnilla ja kaupungeilla noin 10 000–30 000 euroa.
- Osallistuva budjetointi siirtää resurssivaltaa virkamiehiltä ja kuntapäättäjiltä kuntalaisille. Uusi osallistava resurssivalta on jotain raikasta, konkreettista ja helposti seurattavaa.
- Osallistavasta budjetoinnista saadaan eheä prosessi ja eri väestöryhmät tavoittavaa vain, jos kunta on valmis resursoimaan sen tueksi koordinointia.

Sosiaalinen kestävyys ei näy ja
sitä ei mittaroida, ainakaan
sitä ei ole sanoitettu näin

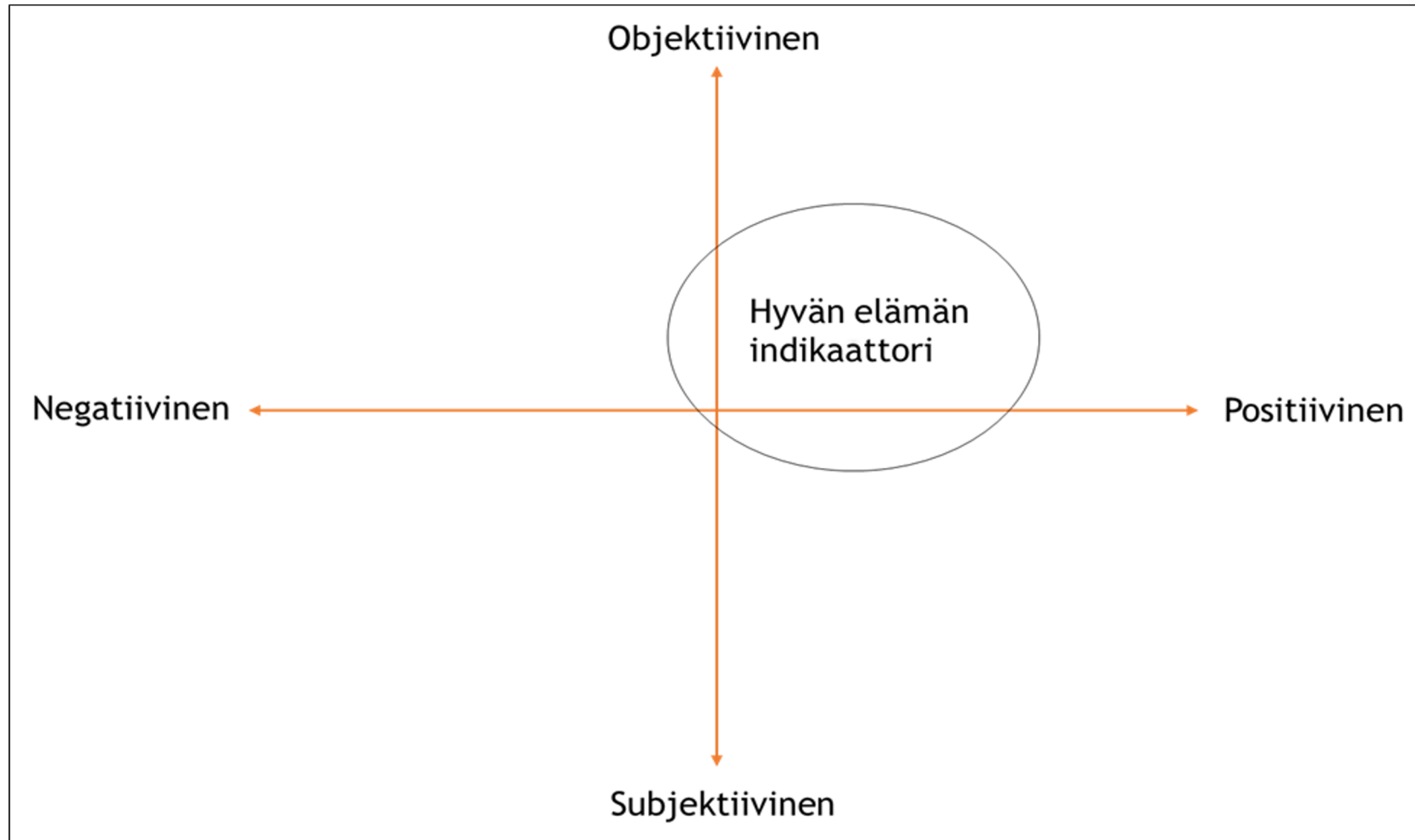
Sosiaalisesti kestävä kehitys on ensin määriteltävä

- Mittarit puuttuvat
- Tasa-arvoa ei mainita

Kunnianhimoa ja tavoitteellisuutta HYVIS-kentältä löytyy, esim.

”Kotikaupunkimme on kansainvälinen ja vastuullinen Kaupunki, jonka tulevaisuutta rakennamme sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästi.” (Kotka)

Hyvinvointitiedon ulottuvuuksia

Hyvinvointitalous hyvän
elämän kehystäjänä

Hyvinvointitalous kestävän hyvinvoinnin ja perinteisen elinvoiman silloittajana

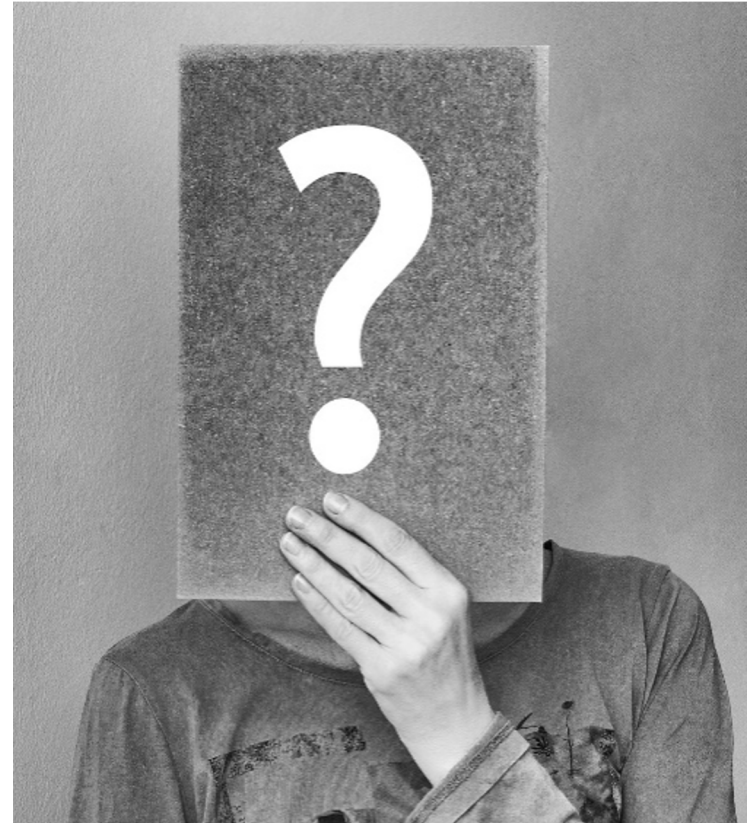
- Hyvinvointitalouden määrittelyä
  - kytkennät pyrkimyksiin ajatella taloutta uudelleen
- Hyvinvointitalous kestävänä kehityksenä
- Hyvinvointitalous kiinnostaa sekä politiikassa että tutkimuksessa
- Hyvinvointitalous normatiivisena tavoitteena:
  - *“Parhaimmillaan kuntien strategiatyö ja hyvinvointisuunnittelu keskustelevat keskenään, ja niiden valmistelussa huomioidaan monipuolisesti sekä perinteisiä elinvoiman ja hyvinvoinnin näkökulmia, että hyvinvointitalouden laajempia määritelmiä ja tulkintoja.”*

Hyvinvointi sote-uudistuksen
jälkeisissä kunnissa:
Hyvinvointikunta 2.0:aa
tekemässä?

VOIDAANKO HYVÄN ELÄMÄN MITTAAMINEN JA SEURAAMINEN TYPISTÄÄ YHTEEN TUNNUSLUKUUN?

INDEKSIN KEHITTÄMISEEN
TARVITAAN ARVOVALINTOJA
SEKÄ YLEISESTI
TUNNISTETTUJA JA JAETTUJA
SELKEITÄ MÄÄRITELMIÄ

Hyvinvointia ja hyvää elämää ei voi kuvata yhdellä mittarilla. Mitä tarvitaan?

- Moniulotteisen ja -tulkintaisen ilmiön tarkasteluun tarvitaan monipuoliset välineet
- **HYVIS-mittaristo= paketti tällä hetkellä (yleisesti) käytettävissä olevia mittareita teemoiteltuna HYVIS-teemojen mukaisesti**
- Toimii parhaimmillaan pohjana paikalliselle keskustelulle; tulokset on tulkittava aina vasten vallitsevia olosuhteita
- Ratkaistavana monia kriittisiä kysymyksiä
  - Mikä on strategiamme?
  - Mitkä asiat koemme tärkeiksi?
  - Mitkä ovat tavoitteemme?
  - Mitkä tekijät vaikuttavat merkittävästi tavoitteen saavuttamiseen?
  - Ketkä mittareita hyödyntävät?
  - Mihin tietoa käytetään?

Miten valitaan hyvät mittarit?

Tarve Onko mittari käyttötarkoitukseemme sopiva? Tuottaako se toimintamme kannalta olennaista tietoa, eli mittaako se oikeata asiaa?

Soveltuvuus Soveltuuko mittari toimintaamme? Miten sidosryhmät, asiakkaat, kuntalaiset, suhtautuvat mittarin käyttöön? Millaisia resursseja ja järjestelyjä mittarin käyttö edellyttää?

Osaaminen Vaatiiko mittarin käyttö tarkempaa perehtymistä? Kuinka paljon aikaa pitää varata? Osaammeko käyttää mittaria ja tulkita sen tuottamaa tietoa oikein?

Saavutettavuus Tiedämmekö, mistä tiedon saa? Päivittyykö tieto halutusti? Onko mittarin tarkkuus riittävä?

Hyvä mittari

YKSINKERTAINEN

YMMÄRRETTÄVISSÄ

VIESTITTÄVISSÄ

OSOITTA A KEHITYKSEN SUUNNAN

RISTIRIIDATTOMASTI **MÄÄRITELTY**

HELPOSTI TUOTETTAVISSA

HYVIS-mittariston työkalut kunnille

Mittaristo Excelissä

	MITTARIT	HE. ULOTTUVUUS	NÄKÖKULMA	TYYPPI	SELITTEET	LÄHDE
SOSIAALISET SUHTEET	Asutokuntien lukumäärä	Sosiaalinen eheys	Toimintaympäristö; olosuhde	1	Asutokunnan muodostavat kaikki samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Esimerkiksi alivuokralainen kuuluu samaan asutokuntaan muiden asunnossa asuvien kanssa.	Tilastokeskus; Asunnot ja asuinolot -tilasto (Statfin)
	Lapsiasutokuntien määrä	Sosiaalinen eheys Yhteenkuuluvuus Itsensä toteuttaminen	Toimintaympäristö; olosuhde	2	Lapsiasutokuntia ovat asutokunnat, joissa on vähintään yksi alle 18-vuotias. Suhteutus esimerkiksi kaikkien asutokuntien määrään.	Tilastokeskus; Asunnot ja asuinolot -tilasto (Statfin)
	Yksin asuvien määrä	Sosiaalinen eheys Yhteenkuuluvuus Itsensä toteuttaminen	Toimintaympäristö; olosuhde	2	Asutokunnat, joissa asuu yksi henkilö. Suhteutus esimerkiksi kaikkien asutokuntien määrään.	Tilastokeskus; Asunnot ja asuinolot -tilasto (Statfin)
	Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus	Sosiaalinen eheys Merkityksellisuuden kokemus	Riskitekijät	3	Ilmaisee prosenttiosuuden 20 vuotta täyttäneistä, jotka tuntevat itsensä yksinäiseksi melko usein tai jatkuvasti.	Sotkanet/ THL
ASUMINEN	Väestötiheys	Arjen sujuvuus Saavutettavuus Käytettävyys Toimivuus	Toimintaympäristö; olosuhde	2	Asukkaita / km ² . Kuvaa väestön alueellista jakaantumista.	Tilastokeskus; Väestörakennettilasto (Statfin)
	Taajama-aste	Saavutettavuus Käytettävyys Toimivuus	Toimintaympäristö; olosuhde	2	Taajama-aste tarkoittaa taajamissa asuvien osuutta väestöstä, jonka sijainti tunnetaan. Taajamaksi määritellään kaikki vähintään 200 asukkaan rakennusryhmät, joissa rakennusten välinen etäisyys ei yleensä ole 200 metriä suurempi.	Tilastokeskus; Väestörakennettilasto (Statfin)

Mittaristo Tableaussa

VALIKKO
VÄESTÖ
SUHTEET
ASUMINEN
PALVELUT
TYÖSSÄKÄYNTI
TOIMEENTULO
KOULUTUS
KUNTATALOUS
OSALLISUUS
TERVEYS
YHTEENVETO

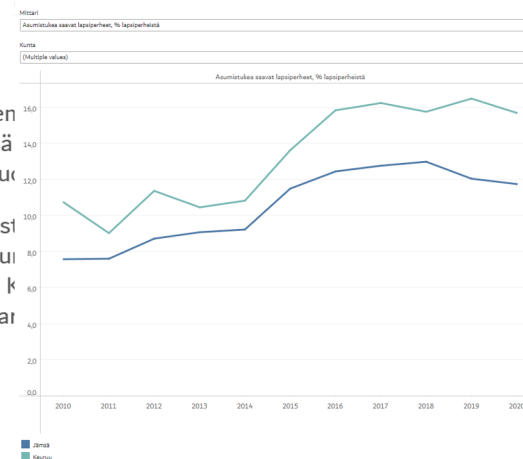
HYVIS-mittaristo

Mittariston mittarit on luokiteltu 10 eri teen sen mahdollistajien näkökulmasta. Lue lisää siirtymään esityksen ylälaidassa olevasta nu-

Pääset tarkastelemaan eri teemoja viereisesi kuntakohtaisesti. Tiedon saatavuus (mm. ku kattavuus) vaikuttaa tietojen esittämiseen. k (erityisesti kokemukselliset tiedot) ja aikasar tietoja ei ole sisällytetty kuvaajiin.

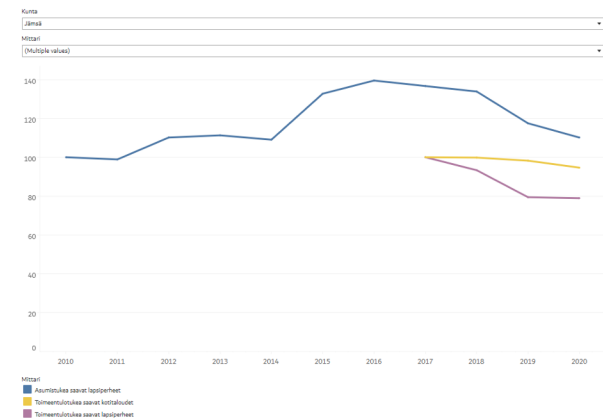
TOIMEENTULO

Alle olevassa kuvaajassa voit tarkastella eri tunnuslukuja. Voit valita kuvaajan esittämien kunnan tiedot kerrallaan.

VALIKKOON

Indikaattorikuvassa voit tarkastella esittämien muututtujen lehtoja kerrallaan. Saat näkyville yhden kunnan tiedot kerrallaan. Kuvaajassa muututtujen värin vuosi on ns. perusvuosi (vuosi=100). Mitäkin muututtujen indikaattori muuttuu vuosittain on yli 100, on muututtujen arvo nousut indikaattori perusvuoden jälkeen ja päin vastoin.

Vinkkejä kuntastrategian laadintaan

Hyvän elämän lyhyt oppimäärä kuntakehittäjälle

- 1. Huomioi hyvinvointi kuntastrategiatyön ytimessä.**
- 2. Ota hyvinvointiin moninäkökulmainen ote ja etsi oikeat mittarit.**
- 3. Älä ulkoista hyvinvointia hyvinvointikertomukseen, ota se myös elinvoiman, osallisuuden ja kestävän kasvun suunnitteluasiakirjoihin ja -prosesseihin.**
- 4. Käytä hyväksesi hyvinvoinnin tarjoama dialogin mahdollisuus.**
- 5. Pyri erottamaan lyhyen aikajänteen (vaalikausi tai budjettivuosi) ja pitkän aikajänteen asiat. Kiiruhda hitaasti!**
- 6. Valmiita vastauksia hyvän elämän, hyvinvoinnin ja sosiaalisen kestävyys toteuttamiseksi ei (vielä) ole, rohkene siis kokeilla (sekä mittaroinnissa että kehittämisessä).**
- 7. Tartu kumppanuuksiin: sosiaalinen kestävyys syntyy yhteistyöllä.**

Maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut hankkeen Maaseutupolitiikan neuvoston asettaman hankeryhmän esityksestä

Oli ilo!

mdi.fi

@MDIfriends

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI

MDI